

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע״נ

ברוך דוב ז״ל בן יבלחט״א משה חיים ווידרא נ״י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ״ל

מראה מקומות רשפי אש

לע״נ מרים שיינדל בת יבלחט״א אפרים שמעון סינאוויץ

ידענו את האיש ואת שיחו א"א מ"ז הגאון המחבר וצוק"ל, שקיצר בדיבור בכל היותר אפשרי כראוי ונכון לפי גודל מעלות הגאון וצוק"ל. ולדבר זה הסכימו חכמי המחקר כולם, אמרם שכל מה שיתגדל האדם בבחינת שכלו, תקצר נפשו בשימוש כלי הדיבור, והוא מסכים לדעת חז"ל (חגיגה ה:) גברא דלא ידע מאי מחוי ליה במחוג יחוי קמי מלכא, והוא כי משפט המלך והשרים וכל גדולי המעלה, למעט משמישם בדיבור השמי העצב נבזה, ואמרו (פסחים ג:) לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה, והעלו במסקנה דלשון קצרה עדיף מלשון נקיה, והדיבור שהוא ע"ד המחוג היא המובחר יותר, זאת לא זאת, כי כאשר הועתק איזה ענין מעניני הדיבור אל כלי המכתב, יקצרו הדברים ביותר, כי חק טבעי היא אחד המרבה ואחד הממעיט בדיבור, יפחית במכתב איש לפי ערכו, אשר מצד זה נכלל בכל מאמר ותיבה מחיבורי אמ"ז הגאון וצוק"ל, כוונות שונות עמוקות עמוק מי ימצאנה" וכו', עי"ש.

הערה

ולחיבת הקודש נעתיק כאן את דבריהם הנפלאים של הגרי"מ חרל"פ וצ"ל והגר"א קוטלר וצ"ל.

וז"ל הגרי"מ חרל"פ וצוק"ל בספר "ברכת מרום" סי' כ"ב:

מאז עיר וקדיש מן שמיא נחית, כ"ק מרן הגר"א וצוק"ל זי"ע, והאיר עיני בית ישראל בתורתו ובקדושתו, כמהים המה כל בית ישראל לתורת אמת היוצאים מן המעיין קדש קדשים, וגם טפה אחת ממי מימיו מקבלים אותה בצימאון כאילו לא טעמו טעם מים מימיהם, ביודעם ובהכירם שכל מלה ומלה נהגה שנבע ממנו, לא באקראי אמרם, וכולם הם כנתינתם מסיני. מתוך שנתקיימו בו "ועפעפיך יישרו נגדך" וכל התורה נגולה לפניו כשמלה ברורה בכל עת ועונה ובכל עבר ופינה, הנה כל הגה מהגית דברי קדשו פסוג בתמצית רוח כל התורה כולה לעומקה ולרוחבה, לכל אופקה ולכל מבמנותיה וסתרי סתריה. וכשם שבתורה שבכתב כל אות כוללת בה מכל אותיות התורה, משו"ה ספר תורה שחסר בה אות אחת פסולה, שחסרון אות אחת הוא בעצם חסרון בכל, כך גם בתורה שבע"פ, כל מרבית הלכותיה ואגדותיה כלולות זה בזה, וחסרון ידיעה אחת מידיעות תורתנו הקדושה הוא באמת חסרון בכל, וחסיד וקדוש כמרן הגר"א וצוק"ל הוא שזכה להקשיב בכל ידיעה וידיעה את כל התורה כולה, הארוכה מארץ מידה ורחבה מני ים, ולא אמר דבר מעולם שלא היה בו התכללות הכל גם בנגלה וגם בנסתר. ואף גם אלה המתקרבים אל רוח קודשו בקדושה ובטהרה, ועוקבים על סדרי מהלכו בקודש, להתכלל כולו במאור התורה ולקיים כל מילי דרבנן, זוכים לטעום טעם לשד השמן מספיגת כל התורה הנקשבת מכל הגה ומלה של אור תורת אמת של מרן הגר"א וצוק"ל, אשרי לזוכים לכך", עכ"ל.

מאדם בחינת ההסתר ונדמה לו אשר אין דבר נסתר משכלו. ועיקר השמירה בזה שידע בנפשו שהוא שכל הנעלם מכל רעיון. ועל זה נאמר (משלי ג, כ"ו) כי ה' יהיה בכסלך בדברים שאתה כסיל בהם היינו שתדע שהמה למעלה מתפיסת שכלך בחינת עתיקא ואז ושמר רגלך מלכד. ועל זה רמזו ז"ל על פסוק הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים סביב לה הם הששים אותיות של ברכת כהנים מפני שזהו עיקר השמירה כדאיתא בזוה"ק פרשה זו (ח"ג קמ"ז). בשעתא דפרסי ידייהו בברכת כהנים הוא שעתא דאתגלי סתימא עתיקא דעתיקין דזעיר אנפין ואשתכח שלמא בכולהו היינו כנ"ל שנתוודע זאת בנפשו שיש גבוה מעל גבוהים שכל הנעלם מכל רעיון והיינו התגלות עתיקא בזעיר אנפין ועל ידי זה הוא שלמא מהחיצונים. וכמו כן בשבת קודש דמליא רישיה דזעיר אנפין מטלא דנחית מעתיקא קדישא על ידי זה יש בכח להיות ממחצדי חקלא כנ"ל. ועל ידי מה בדיבור ובקלא על ידי התורה שבכתב הנקרא קול דברים ועל ידי תורה שבעל פה הנקרא דיבור דמדת מלכות נקרא דיבור מלכות פה תורה שבעל פה ושבת שהוא מדת מלכות גם כן נקרא דיבור (וזהו ח"א ל"ב). ומללו מלה מתיקא כדובשא היינו על ידי התחדשות טעמי תורה מטל תורה דנטיפ מעתיקא קדישא המתוקים מדבש לנפש:

[יג] **בגמרא** (סוטה ב.) למה נסמכה פרשת נזיר לפרשת סוטה לומר לך שכל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין. והנה בתורה הקדושה נאמרה פרשת נזיר אחר פרשת סוטה ובתורה שבעל פה בגמרא נסדר מסכת נזיר קודם מסכת סוטה. דהנה להבין הענין מה זה שצריך להזיר את עצמו מפני שרואה אחר שקלקל. ויש לומר שהוא כענין אומרם ז"ל (חגיגה ה:) מחוי במחוג קמי מלכא שלפני המלך הדרך לרמוז

ברמיזות. ותורה שבכתב נקרא קמי מלכא לפני מלך מלכי המלכים והרמיזות הוא הבת קול שיוצא בכל יום שמזה בא ההרהורי תשובה בלב כידוע. וכך כל עניני המעשים אשר יארע לפני האדם בהזדמן המה רמיזות מלעילא שיקח לו מהם רמיזא דחכמתא כידוע **מהרבי ר' זושא** זצ"ל שהלך בדרך ונזדמן שנפל לערל אחד עגלה עם שחת (הנקרא הא) וביקש ממנו שיעזרו להקימו והשיב שאינו יכול. אמר לו הערל יכול אתה אבל אינך רוצה אמר הרבי ר' זושא לעצמו שמע מה אומר לרמז על ה' תתאה שנפלה וביכולתי להקימה ואינני רוצה. וכמו כן המה כל הענינים שנזדמן לפני עיני האדם המה רק לרמזים לפניו. ולכן נזכר בתורה שבכתב סוטה קודם נזיר שמזה שנזדמן לראות זאת צריך להבין שבטח צריך להזיר עצמו מן היין. ובתורה שבעל פה בגמרא נסדר נזיר קודם סוטה. והוא כענין אומרם ז"ל באבות (ב. ט.) איזהו דרך טובה וכו' הרואה את הנולד היינו מצד חכמתו רואה מקודם שמזדמן לפניו מה שיוכל להולד מזה ומזיר עצמו מן היין וכך בכל ענינים. ויש לומר שזהו מה שמוכא בזוה"ק (ח"ב ר:) חכימי עדיפי מנביאי כי בנביאי לזימנין שרא עלייהו רוח קודשא אבל חכימי בכל שעתא. כי נביאי המה ענין הרמזים שמקמי מלכא והוא רק בעת שמזדמן לפניו אבל חכימי היינו מי שרואה תמיד את הנולד מה שיוכל להזדמן לפניו הוא רואה בכל עת ובכל שעה שידע להזהר גם אם לא נזדמן עוד לפניו:

[יד] **איש** או אשה כי יפליא וגו'. הלשון כי יפליא יש לומר מפני שענין הנזירות בעצם הוא דבר פלא למעלה מן השכל והדעת. כי עיקר הנזירות שהוא פרישות מטומאה ותגלחת והיוצא מן הגפן. עם כל זה גם אם ישמור אדם את עצמו ויסגף עצמו בשלושה דברים הללו אם לא יקבל על עצמו לשם נזירות לא יהיה נקרא

שיש הרבה מיני מיתות, כמנין תוצאות, וכודאי יש בהן מיתות משונות הרבה, ודריש "תוצאות" גימטריא, דהוה ליה למיכתב מוצאות במ"ם (מהרשח"א):

בגבבא דעמרא. פי' חבילי צמר, דהיינו גיזי צמר. וז"ל הערוך כמו צמר שנסתבך בקוץ, ובא לשלפו, מגביה הקוץ, שאינו יכול לשלפו, אלא בשבירת צמחי הקוץ, כן מיתת אסכרה, אבל מיתת נשיקה, היא סתימת הפה בלא צער, כמו (איוב ל"א כ"ז) ותישק ידי לפי עכ"ל. ולפי פי' הערוך דמיתת נשיקה היא סתימת הפה, היינו דאיתא (מ"ק כ"ח ע"א) מרים אף היא בנשיקה מתה, ומפני מה לא נאמר בה על פי ה', מפני שגנאי הדבר לאמרו עיי"ש, מדויק לשון הש"ס שגנאי הדבר "לאמרו", דדוקא לאמרו גנאי, שאין הלשון נקיה כלפי מעלה כביכול, אבל הענין לאו גנאי הוא, שהרי הוא רק סתימת הפה:

במשחל. כמושך, כי מן המים משיתיהו (שמות ב') תרגומו ארי מן מיא שחלתיה (הגר"ע איגר):

בניתא. פי' שער (ערוך):

אמרי במערכא הא דמר זוטרא עדיפא מכולהו. ולפי רש"י ד"ה לעת, שפרש"י לפי שהיתה קרקע של בבל מצולת מים, ואין יכולין לחפור שם חפירות וכו', י"ל לכן אמרי כן במערכא דוקא, לפי שבגי בבל היו רגילין בכך, אבל בני א"י הבינו גודל החסרון, לכן אמרו דהא דמר זוטרא עדיפא מכולהו (לקוטי חבר):

שערים המצויינים בהלכה. ששם קביעות התורה והוראות בכל יום, אוהב אותם יותר מבתי כנסיות ובתי מדרשות שלומדים בהם לפי שעה דרשות או פסוקים (תר"י):

ארבע אמות של הלכה. וכן מקומו של אדם ד' אמות (מגיד תעלומה), והג' הח"ס ז"ל פי' "אמות" מלשון יש אם למקרא, ר"ל יסוד והד' אמות הם, "ללמוד" ו"ללמד" לשמור "ולעשות":

כיון דשמענא להא דא"ר חייא בר אמי וכו'. י"ל דאביי שמע ג"כ לדר' חסדא, אבל לפי שדברי ר' חייא בר אמי וכו', הוא ענין יותר גדול מדברי ר' חסדא, לכן תלה בדר' חייא, ולא בדר' חסדא:

לא הוה מצלינא אלא היכא דגריסנא. פי' ומקום לימודו של אביי, הוא היה מקום קבוע ומקום הוראה שלו. וד' אמות של הלכה:

כדא"ל ר"י בן לוי לבניה וכו' כי היכי דתורכו חי. ואע"ג דריב"ל בא"י הוה, וכן קרא (משלי ח') אשרי אדם וגו' לא מיירי דוקא מחוץ לארץ, ומסוגיא דהכא משמע דבא"י לא צריך לסגולה זו, וי"ל דכל שכן כשמקיים בא"י למקדמי ולמחשכי לבי כנישתא, ודאי זוכה לאריכות ימים. ולפי מה דאיתא בילקוט עקב רמז תתל"א, כי היכי דתורכו חי, ותלמודיכו תתקיים בידייכו (עיין הג' בן אריה), ניחא דאמר לבניו "שנים כנגד שנים":

א"ר אחא בר"ת מאי קרא אשרי אדם וגו' וכתוב בתריה וכו'. פי' דר' אחא דהכא קאי אא"ר יוחנן ור' יוחנן דריש סמוכין (לקמן י' ע"א):

שיעור ב' פתחים. והוא ח' טפחים, דשיעור פתח ד' טפחים (בית יוסף). וכן פי' הרא"ש מצאתי כתוב שיעור ב' פתחים הוא ח' אמות ודו"ק. ורמב"ם בפ"ח מה' תפלה ה"ב כתב, וז"ל יכנס שיעור ב' פתחים, ואח"כ יתפלל, לקיים מה שנאמר לשמור מזוזת פתחי עכ"ל, ואע"ג דש"ס הכא לא מפרש דיליף מפסוק זה, מ"מ מוכח כן מסמיכות פסוקים, ובירושלמי איתא כן מפורש, ועיין בשפ"ח לרא"ש סימן ז' שם העתקתי. ואפשר דמה"ט משנה הרמב"ם בלשונו, שכתב לקיים מה שנאמר, ולא כתב סתם שנאמר:

על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצא וכו' זו אשה. פי' כשבא אדם לזווג זיווגו, פעמים ימצא שהמזון או היופי וכדומה אינו לפי רצונו, אבל כדי שלא לעבור העת והזמן שחייב לנשוא, הוא מתחסד ועושה לפניו משורת דינו, ונושא האשה, ולכן בדין יכול להתפלל ולבקש מאתו יתברך במדה כנגד מדה, שיתחסד ג"כ עמו, וימלא משאלותיו בטוב:

במערכא כי נסיב אינש אתתא אמרי ליה הכי מצא או מוצא וכו'. והא דשאלו כן דוקא

במערכא שהוא ארץ ישראל, י"ל דארו"ל מ' יום קודם יצירת הולד מכריזין בת פלוני לפלוני, ואיתא במדרש דהיינו דוקא בארץ ישראל, אבל בחוץ לארץ הכל לפי מעשיו, וא"כ בחוץ לארץ כשמכירין בו שהוא צדיק, אין צריך לשאול על זיווגו, כי לא ינח שבט הרשע על גורל הצדיקים (ליקוטי חבר בשם גיסי רבינו הקדוש מוה"ר הלל ל"ש זיע"א אבד"ק קאלאמעא):

מצא או מוצא וכו'. מצא שייך על דבר יקר, שאינו נמצא בכל עת, ומוצא שהוא לשון בינוני, שייך על דבר המצוי תמיד (מספר גל אגוזים):

תניא נמי הכי תשע מאות וג' וכו'. פי' תניא נמי הכי שראוי להתפלל על מיתה יפה ונוחה, לפי שפתי חכמים - ברכות / הרצל, אברהם אבא בן יהושע (עמוד 53) (726077)

יום קודם יצרת הוולד בת קול יוצאת ואומרת בת פלוני לפלוני ואפילו מעבר לים ע"ש. וכן הביא מהר"ש לביא ז"ל בספר כתם פז על הזוה"ק פ' ויחי (דף חט ע"א), בת פלוני לפלוני ואפילו מעבר לים ע"ש. וכן הביא בלשון זה מהר"י נג'ארה ז"ל בדרוש לנשואין, נדפס בקובץ בית אהרן וישראל (גליון קיג), וכן המז"ט ז"ל בספר בית אלהים (שער התפלה פי"ד), והר"י ו' נחמיאש ז"ל בפירושו למשלי (יח, כב) ע"ש.

ובספר זרע ברך (פ' וילא) הביא דברי רבינו בחיי הנ"ל, וכתב וראיתי ברמזים דפוס וינציה דפירש דבריו דכרוז בת פלוני לפלוני אינו אלא לנשואי א"י ע"ש, ואלמלי שראיתי כן ברמזים לא מלאני לצי לפרש כן דברי הרב ע"ש. ואפשר שזה המקור שהביאו בשם מדרש, והוא הרמזים שהביא הזרע ברך דגזירת הבת קול בת פלוני לפלוני אינו אלא לנשואי א"י. וראיתי עוד בענף יוסף בע"י כאן, שהביא בשם המקובלים דהבת קול בת פלוני לפלוני אינו אלא בא"י, אבל בחו"ל אינו אלא לפי מעשיו ע"ש. וז"ב מהעובדא בגמ' מו"ק (יח ב) ברבא דשמעיה ליהווא גברא דבעי רחמי כו', והרי רבא היה בצבל.

תשע מאות ושלשה מיני מיתה נבראו בעולם שנאמר למות תוצאות. ציור לשחרית יום ב' של ר"ה בתחילת חזרת הש"ך, כתוב יחלנו במגנו מתחלואי תוצאות. ופירש במטה לוי, מתק"ג מיני תחלואים ע"ש. וכאן מבואר דהם מיתות לא תחלואים. ועיין במגיד תעלומה להלן (לג סע"ב) שהזכיר ג"כ תק"ג מיני תחלואים ע"ש. וכ"כ בספר דברי תורה ח"ד (אות לב) תוצאות תק"ג מיני תחלואים ע"ש.

ובענין כמה מיני תחלואים יש בעולם, ראיתי במדרש תלפיות (ענף חולאים), שהביא בשם כת"י, שנעים ושמים תחלואים הם המתרגשות וצאות לעולם. ושכן ראה כתוב בקמיע מומחה ותליל אותו משנעים ושמים תחלואים כו'. וכתב שם להעיר ממ"ש צ"מ (ק)

קודם אור הצוקר, אינן מעריצים, והמעריצים מאוחר כלילה אינם משכימים, להכי נקט תרתי משכימין ומעריצין, ולא די בחדא ע"ש. וכן יש לפרש גם כאן מקדמי ומחשכי לצי כנישחא.

במערבא כי נסיב אינש אתתא אמרי ליה הכי מצא או מוצא כו'. בספר שפתי חכמים עמ"ס ברכות כאן, הביא מספר לקוטי חז"ח בשם גיסו הגה"צ ר' הלל ליכטנשטיין מקלאמייע ז"ל, שאמר לפרש למה דוקא בא"י היו שואלין אותו מנא או מנא, וכתב דאמרו רז"ל ארבעים יום קודם יצרת הולד מכריזין בת פלוני לפלוני, ואיתא במדרש דהיינו דוקא בארץ ישראל, אבל בחו"ל הכל לפי מעשיו, וא"כ בחו"ל אין צריך לשאול, דכיון דהוא לדיק היא ג"כ לדיקת דהכל לפי מעשיו, ורק בא"י דהוא ע"י גזירה היו שואלין אותו מנא או מנא יע"ש. וכתב לא ידעתי היכן איתא כן במדרש, דהכרות בת פלוני לפלוני הוא דוקא בא"י. וראיתי בתשו' בית הילל (סוס"י כז) בתשו' לצעל הלקוטי חז"ח שכתב לפרש כן, ושם כתב זאת בשם מדרש רבה ע"ש. ולא ידעתי מקומו.

ועיין באב"ע ז"ל פ' חיי שרה (כד, ב) בפסוק אלהי השמים ואלהי הארץ, שכתב וטעם אלהי השמים ואלהי הארץ במקום הזה, כי בת פלוני לפלוני בארץ מן השמים ע"ש. ואפשר שהבינו בדברי האב"ע ז"ל שכתב בת פלוני לפלוני בארץ מן השמים, דר"ל בארץ בא"י, אמנם אינו מוכרח כלל.

ורבינו בחיי ז"ל פ' חיי שרה שם כתב, והחכם ראב"ע פירש כי מה שהזכיר הארץ, לפי שכל נשואין בארץ מן השמים הם, וכענין שאמרו רז"ל בת פלוני לפלוני ואפילו מעבר לים ע"ש. והנה מה שהוסיף רבינו בחיי, "ואפילו מעבר לים", ז"ב כוונתו. וכ"כ עוד רבינו בחיי שם (כד, ג) בפסוק מה' יאל הדבר, כלומר המעשים שאירעו לך מוכיחים, ומכאן למדנו שענין הזווג הוא נגזר מן השמים כענין שאמרו רז"ל ארבעים

תקס

במדבר ה נשא

אונקלוס

אֲשֶׁר עָשׂוּ וְהָשִׁיב אֶת־אֲשָׁמוֹ בְּרֹאשׁוֹ
 וְחַמִּישְׁתּוֹ יִסַּף עָלָיו וְנָתַן לְאִשֶׁר אָשָׁם לָוִי:
 ח וְאִם־אִין לְאִישׁ גָּאֵל לְהָשִׁיב הָאֲשָׁם אֵלָיו
 הָאֲשָׁם הַמּוֹשֵׁב לִיהוּה לְכַהֵן מִלֵּבֶד אִיר
 הַכֹּפְרִים אֲשֶׁר יִכַּפְּרֻבוּ עָלָיו: ט וְכִלְתִּרוֹמָה
 לְכִלְתִּי־קִדְשֵׁי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־יִקְרִיבוּ לְכַהֵן
 לָוִי יִהְיֶה: י וְאִישׁ אֶת־קִדְשָׁיו לָוִי יִהְיֶה אִישׁ
 אֲשֶׁר־יִתֵּן לְכַהֵן לָוִי יִהְיֶה: פ רביעי יא וַיְדַבֵּר
 יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: יב דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי

וְיִתִּיב ית חובתה ברישה וחמשה
 יוסף עלוהי ויתן לדחב לה:
 ח ואם לית לגבר פריק לאתבא
 חובתא לה חובתא דאתותב קדם
 יי לכהנא בר מדכר פפורה די
 יכפר בה עלוהי: ט וכל
 אפרשותא לכל קדשיא דבני
 ישראל די יקרבו לכהנא דילה
 יהי: י וגבר ית מעשר קדשה
 דילה יהון גבר די יתן לכהנא
 דילה יהי: יא ומלל יי עם משה
 למימר: יב מלל עם בני ישראל
 ותימר להון גבר גבר ארי
 תסטי אתתה ותשקר בה שקר:

ישראל ואמרת אלהם איש איש כיתשמה אשתו ומעלה בו מעל:

רש"י

יכול יבואו ויטלוס בזרוע, תלמוד לומר ואיש את קדשיו לו
 יהיו, מגיד שטובת הנאתן לבעלים^א. ועוד מדרשים הרבה
 דרשו זו בספרי^א. ומדרש אגדה (ראה מנחם ראה ע), ואיש
 את קדשיו לו יהיו, מי שמעבד מעשרותיו ואינו נותן לו
 יהיו המעשרות, סוף שאין שדה עושה אלא אחד מעשרה
 שהיתה למודה^ב לעשות: איש אשר יתן לכהן. מתנות
 הראויות לו: לו יהיה. ממון הרבה (ברכות סג): (יב) איש
 איש כי תשטה אשתו. מה כתוב למעלה מן הענין
 ואיש את קדשיו לו יהיו, אם אמה מעבד מתנות הכהן חייך
 שתצטרך לזא אללו להציא לו את הסוטה (ברכות סג): איש
 איש. ללמדך שמועלת בשנים, באיש מלחמה שלמעלה
 ואישה מלמטה (מנחם ט): כי תשטה אשתו. שנו
 רבותינו (סג), אין המנאפין נואפין עד שתכנס בהן רוח
 שטותי, דכתיב כי תשטה, וכתוב זו (משלי י לב) לאף אשה
 פסר לב. ופשוטו של מקרא, כי תשטה חט מדרכי לניעות
 ותחשד בעיניו, כמו שקנה מעליו ועבר (שם ד טו), אל יקטן
 אל דרכיה לך (שם ז טג): ומעלה בו מעל. ומהו המעל,
 ושכן איש אותה" (ספרי ז):

(1) את אשמו בראשו. הוא הקרן שנשבע עליו (בב
 קמא קי): ל' אשר אשם לו. למי שנתחייב לו" (ח) ואם
 אין לאיש גואל. שמת המוצע שהשביעו ואין לו
 יורשים: להשיב האשם אליו. כשנמלך זה להתודות
 על עונו. ואמרו רבותינו (בבא קמא קט. ספרי ד) וכי יש לך אדם
 בישראל שאין לו גואלים, או זן או בת או אח או שותף
 בשר הקרוב ממשפחת אביו למעלה עד יעקב, אלא זה
 הגר שמת ואין לו יורשים: האשם המושב. זה הקרן
 והחומש (בבא קמא קי. במדבר ט טג): לה' לכהן. קנאו השם
 ונתנו לכהן שצארתו משמר' (בבא קמא קט: ספרי טג): מלבד
 איר הכפורים. האמור צויקרא (ה טג) שהוא צריך
 להציא: (ט) וכל תרומה וגו'. אמר רבי ישמעאל, וכי
 תרומה מקריבין לכהן, והלא הוא המחור אחריה לזית
 הגרנות, ומה תלמוד לומר אשר יקריבו לכהן, אלו הצפורים
 שנאמר בהם (שמות כג יט) קריבו פית ה' חלקיה, ואיני יודע
 מה יעשה בהם, תלמוד לומר לכהן לו יהיה, זה הכתוב
 ולמד על הצפורים שהיו ניתנין לכהן (ספרי ט): (י) ואיש
 את קדשיו לו יהיו. לפי שאמרו מתנות כהונה ולויה,

שפתי חכמים הקצר

משמר (ב"ק קט: וברש"י). יא. רצונו לומר, שיתן לכל כהן שירצה והוא
 הטוב הנאה, ונוטל סלע או יותר מישראל כדי לתתם לבן בתו כהן,
 אבל אסור ליקח מהכהן ממון כדי שיתן לו המתנות (רא"ם).
 יב. צמודה, פירוש רגילה (מנח"ם). יג. כלומר, שיצור הרע מסית להם
 לחטוא, וזהו השטות, דאם לא כן למה חייבים מיתה, דהא שוטים היו
 (מנח"ם). מדחיק את השי"ן שמאלית בתפשה' בשי"ן ימינית (בא"ר).
 יד. ומעלה בו מעל, ושכב איש' וגו' משמע דשני ענינים הם, לכן
 פירש מהו המעל 'שכב' וגו', וכאילו כתיב 'ומעלה בו מעל ששכב
 איש'. ואין לומר כוונת הכתוב שישכב איש אותה' באמת, ינעלם מעיני
 אישה, דמשמע שאם לא שכב אותה לפי האמת רק בעלה חשד בה אין

ז. כתב 'בראשו' דהקרן הוא ממון המשתלם בראש. ובא לפרש ואיזה
 נקרא קרן, אותו שנשבע עליו, לאפוקי חומש (רא"ם). ח. מדל"א כתב
 רש"י למי שגולה ממנו, בא ללמד שאם ראובן הנגול לזה מאחד, חייב
 הגולן להשיב הגזילה להמלוה לראובן, מדין שיעבודא דרבי נתן (מכובות
 טי), ולמי שנתחייב לו, פירושו למי שנתחייב ראובן הנגול לו (רא"ם).
 ט. דקשה, בקרא כתיב 'לה' לכהן' אם הוא לה' אינו לכהן. ואם
 לשניהם, שיקנו ממנו קרבן והיו האמורים לגבוה והבשר לכהנים, 'לה'
 ולכהן' מיבעי ליה, לכן פירש קנאו וכו' (רא"ם). י. שנאמר 'מלבד איל
 הכפורים' וגו', ואיל הכפורים ניתן דווקא לכהן שבאותו משמר, כדכתיב
 (בריי' יח ה) 'חלק כחלק' וגו', אם כן אף קרן וחומש נתן לכהן שבאותו

אונקלוס

במדבר ה נשא תקסא

יג וּשְׁכַב אִישׁ אִתָּהּ שְׁכַבְתָּ זֶרַע וְנִעְלַם
 מְעֵינֵי אִישָׁהּ וְנִסְתַּרְהָ וְהִיא נִטְמָאָה וְעַד אֵין
 בָּהּ וְהוּא לֹא נִתְפַשֵּׂה: יד וְעָבַר עָלָיו רוּחַ
 קִנְאָה וְקָנָא אֶת־אִשְׁתּוֹ וְהוּא נִטְמָאָה אוֹ-
 עָבַר עָלָיו רוּחַ־קִנְאָה וְקָנָא אֶת־אִשְׁתּוֹ וְהִיא
 לֹא נִטְמָאָה: טו וְהִבִּיא הָאִישׁ אֶת־אִשְׁתּוֹ אֶל־
 הַכֹּהֵן וְהִבִּיא אֶת־קַרְבָּנָהּ עָלֶיהָ עֲשִׂירַת
 הַאִיפָה קֶמַח שְׁעָרִים לֹא־יֵצֵק עָלָיו שֶׁמֶן וְלֹא־
 יִתֵּן עָלָיו לֶבֶנָה כִּי־מִנְחַת קִנְאָה הוּא מִנְחַת
 זָכָר מִזֵּבֶרֶת עוֹן: טז וְהִקְרִיב אֹתָהּ הַכֹּהֵן וְהַעֲמִדָהּ לְפָנָי יְהוָה:

רש"י

ט יג) לשון 'המראה', שממנה זה 'אל מסמרי עם איש פלוני' (ראה סוטה ה:). והיא נטמאה או עבר עליו וגו'. כלומר, הוא המרה זה ועברה על המראה, ואין ידוע אם נטמאה אם לאוי"ב: (טו) קמח. שלא יהא מסלם (ספרי ט:). שעורים. ולא חטים. היא עשמה מעשה זהמה וקרבנה מאלל זהמה (סוטה יד. ספרי ט:). לֹא יצוק עליו שמן. שלא יהא קרבנה מהודר (סוטה טו. במדבר"ר ט יג). שהשמן קרוי 'אור' והיא עשמה בחשך (מנחום ג, במדבר"ר ט:). וְלֹא יִתֵּן עָלָיו לֶבֶנָה. שהאמהות נקראות לבונה שנאמר (שיר השירים ד' ו) אֶל גִּבְעַת הַלְּבֹנָה, והיא פירשה מדרכיהן (מנחום ט:). כי מנחת קנאות הוא. הקמח הזה, 'קמח' לשון זכר: מנחת קנאות. מעוררת עליה שמי קנאות, קנאת המקום וקנאת הצעל (מנחום ט:).

יג) ושכב איש. פרט לקטן ומי שאינו איש (סוטה טו: ראה ספרי ז ומנחום ה): אותה שכבת זרע. שכיתה פוסלת אותה ואין שכית אחותה פוסלת אותה^{טו} (יבמות לה), כמעשה צמתי אחיות שהיו דומות זו לזו (במדבר"ר ט ט, ראה מנחום ו): ונעלם מעיני אישה. פרט לסומא (סוטה טו. ספרי ט:). הא אם היה רואה ומעמט^{טז} [ק"א ומעלים] אין המים צודקין אותה" (ספרי ט:). ונסתרה. שיעור שמראה לטומאת ציאה^{יז} (סוטה ד. ספרי ט:). ועד אין בה. הא אם יש זה אפילו עד אחד שאמר נטמאת לא היתה שומה" (סוטה ג. ספרי שופטים קסח): ועד אין בה. לטומאה, אבל יש עדים לסתירה^{יח} (סוטה ג: ספרי ז): נתפשה. נאנסה (ספרי ט:), כמו ותפשה וטכז עמה (דברים כב כח): (יד) ועבר עליו. קודם לסתירה: רוח קנאה וקנא. פירשו רבותינו (סוטה ג. במדבר"ר

שפתי חכמים הקצר

עד אחד שנטמאת, 'היא לא נתפשה' פירוש והיא לא נאנסה, אז אסורה לבעלה (והאמינתו תורה הכא בעד אחד משום דרגלים לדבר, שהרי קנא לה ונסתרה). ו'שון רש"י שכתב הא אם יש זכר, לא לשון דיוק הוא, אלא מסקנא דמילתא היא מפשט לשון הכתוב, כדלעיל. ומה שאמר לא היתה שותה, אין כוונתו דקאי על 'והביא את אשתו וגו', אלא הכי קאמר, הא אם יש בה עד אחד, אינה בת שתייה כלל, ואסורה לבעלה לעולם, ואינה כאשה שקנא לה בעלה ונסתרה בעדים, ואין לה אפילו עד אחד לטומאה, שהיא אסורה לבעלה עד שתשתה (רא"ם). כ. כי לסתירה צריך שני עדים. ויליף בגזירה שוה 'דבר' 'דבר' מממוק, דבערוה כתיב (דברים כד א) 'ערוה דבר' ובממוק כתיב (שם יט טו) 'על פי שני עדים יקום דבר' (סוטה ג:). כא. פירוש, לא שנודע לו שנטמאה, ונדע לו שלא נטמאה, כפי המובן מ'היא נטמאה והיא לא נטמאה', דהא 'ונעלם מעיני אישה' כתיב (ספרי יג), ודרשו רבותינו זכרונם לברכה שאם היה רואה ומעמט, אין המים בודקין אותה (רא"ם). כב. ד'שמן' היינו יצהר, והוא לשון 'צהר' (בראשית ו טו) 'צהרים' (דברים כח כט) שהוא אור (רא"ם).

משקין אותה, דזה אינו. ושיעור הכתובים כן הוא, 'כי תשטה' ותעבור מדרכי הצניעות 'ועבר עליו וגו', וקנא את אשתו, ואחר כך נסתרה כשיעור טומאה, בין שמעלה בו ושכב איש אותה ונעלם ממנו, בין לא שכב איש אותה רק קנא לה שחשדה, והיא נקיה מעון, 'והביא האיש' וגו' (רא"ם). טו. רצונו לומר, אם שכב בעלה עם אחותה, אינה נפסלת לבעלה מחמת זנות אחותה (אמי"ש, יבמות צה). ומעשה דשתי אחיות נמצא במדרש (מנחום ו) (ראה מנח"י). טז. כמו 'גחלים עוממות' (ראה פסחים כז), והוא תרגום של 'כהה' (ראה ויקרא יג ו) (מנח"י). יז. פירוש, שני דברים נתמעטו מפסוק זה. מן 'מעיני אישה' ילפינן פרט לסומא, ומ'ונעלם' פרט למעלים עיניו (רא"ם). יח. ד'האי' 'היא נטמאה' דכתיב אחר 'ונסתרה', לשיעור טומאה אתא, שהוא כדי לצלות ביצה ולגומעה. דאי סלקא דעתך טומאה ממש קאמר, הא כתיב כבר 'ושכב איש אותה' (רא"ם). יט. פירוש, דהמקרא הזה הוא ענין בפני עצמו, ואינו דבוק עם 'והביא את אשתו' (פסוק טו), אלא קאי בנטמאת ואסורה לבעלה. והכי קאמר, 'ועד אין בה' שאין בה שני עדים שנטמאה, כמשמעות 'עד' בכל מקום שהוא מורה על שני עדים (ראה סוטה ב:), אבל יש בה

צריך דיבור של ברכת כהנים, כמו שכתוב בזוה"ק דהיכא דבעתיקא תליא מילתא, ואתם תחרישון.

(תרפ"ד)

מהר"ל ז"ל (בנתיבות עולם נתיב השלום) בהא דהתירה תורה למחוק השם בפרשת סוטה, ואמרו ז"ל שמי שנכתב בקדושה ימחה על המים בשביל לעשות שלום בין איש לאשתו, וביאר מהר"ל ז"ל, דשמו של הקב"ה שלום כדאית' שבת (דף יו"ד): נמצא כשמוחק את השם כדי לעשות שלום הרי בזה עצמו כותב את השם דשלום שמו של הקב"ה, נמצא דתיכף מתקן מה שקלקל באותו דבר עצמו ודפח"ח וש"י:

וזה נלע"ד פי' עת לעשות לה' היינו לעשות את השם הקדוש "שלום" הפרו תורתך דמשום הכי מותר לשאול שלום בשם, דלא חשיב זה זלזול בשם מה שמזכירו לבטלה דלא חשיב לבטלה כיון שהוא לצורך כתיבת שם.

ובדברי מהר"ל הנ"ל נתיישב לי מה דקשה לכאורה אהא דאמרי' דשמי שנכתב בקדושה ימחה על המים כדי לעשות שלום בין איש לאשתו, דהתינח אם באמת לא זינתה וע"י ההשקאה יתברר שטהורה היא ונקתה ונזרעה זרע א"כ יצמח עי"ז שלום ושפיר יש היתר, אמנם הרי הספק שקול ואדרבה רגלים לדבר דטמאה היא, ואפשר שיתברר ע"י ההשקאה שזינתה וטמאה היא ואסורה לבעלה איסור עולם ואיך נתיר איסור מחיקת שם מספק וכן קשה לכאורה גם לטעם מהר"ל ז"ל.

אמנם נראה לפי מה שכתבו בספרים וקצת ממנו ברמב"ן עה"ת בפ' נשא דדין זה ומצוה זו של השקאת סוטה הוא מופת חותך וראיה ברורה על אמונת תורה מן השמים, כי אין זה דבר טבעי כלל שאם נטמאה ושותה אח"כ מים של מחק פ' סוטה יהי' תיכף פניה מוריקות כדאיתא במשנה פ"ג דסוטה (דף כ'). אינה מספקת לשתות עד שהי' פניה מוריקות ועיניה בולטות והיא מתמלאת גידין וכו' ואח"כ וצבתה בטנה ונפלה ירכה וכל הרואה זה ראה עין בעין כי יש אלוקים שופטים בארץ וה' אמת ותורתו אמת כי אין בנמצא, וגם א"א להמצא אצל שום אומה ולשון נמוס כזה שאם ישקו לאשה מעט מים שנמחקו על ספר

כתוב בדיו אם לפני זה נטמאה יאורעו בה כל המאורעות הנ"ל נגד השכל ונגד הטבע.

ודבר זה נהג לא שנה ולא שנתיים אך רבות בשנים כל משך ימי המשכן וזמן בית ראשון ובית שני עד סוף בית שני כדאי' סוטה (מ"ז). דריב"ז הפסיקן והוא הי' בסוף הבית וגם אחר החורבן כדאי' בר"ה (ל"א). וע"כ ממנ"פ מותר מחיקת השם אם טמאה היא, וא"כ ע"י השקאת המים יתברר ויתגלה לעין כל כי גדול אדוננו ורב כח, אלוקינו שבשמים כל אשר חפץ עשה, ונתברר מזה אמונת מציאת ה' והשגחתו ויכולתו ותורה מן השמים, נמצא דבזה ג"כ הוי כתיבת השם שכותב שם ה' על לבות בני ישראל וחוקק זכרו ית' על נפשם, ואם חשוב כתיבת השם מה שכותב אותו על קלף דומם, קו"ח בן קו"ח שנחשב כתיבה מה שחורת השם הק' על לוח לבם של בני, ושייך ג"כ טעם מהר"ל ז"ל זה דבזה עצמו שמוחק השם מקלף דומם חוזר וכותב וחוקק את השם הק' על גבי אש לבינה שלהבת קה הוא הנשמה הקדושה שכנפש איש הישראלי.

ואם טהורה היא ונקתה ונזרעה זרע א"כ גורם שלום בין איש לאשתו והוי ג"כ ככותב השם כדברי מהר"ל ז"ל וא"ש בס"ד, וא"כ אין ראי' מזה לשאר מילי להתיר איסור מפני השלום, דשאני הכא דהתיקון הוא בהשם הק' עצמו והתיקון במה שקלקל וע' מגחות (מ"ח):

(שו"ת ארץ צבי ח"א סי' ע"א)

ונתן על כפיה (ה, יח) וברש"י: ולא ימחה שם המיוחד על המים ע"כ. ומרמז לדברי חז"ל (חולין קמא, א): "גדול שלום שבין איש לאשתו, שהרי אמרה תורה שמו של הקב"ה שנכתב בקדושה ימחה על המים".

וביאר רבינו המהר"ל זצ"ל בספרו נתיבות עולם (נתיב השלום פרק א') וז"ל:

"דבר זה, כי הש"י ג"כ שמו שלום ולפיכך אמרה תורה שימחה השם על המים לעשות השלום, כי מחיקת השם הוא בשביל שמו של הש"י, שהוא שלום, ודבר זה מבואר כי זה נקרא שהוא מוחק השם כדי לקיים השם שהוא שלום".

שהמוחק את השם מעלים את התגלות מציאת השם, אך אם המחיקה מביאה שלום, הרי בפעולה זו הוא מגלה את מציאת השם, ומחיקה זו – כתיבה היא

עכ"ד.